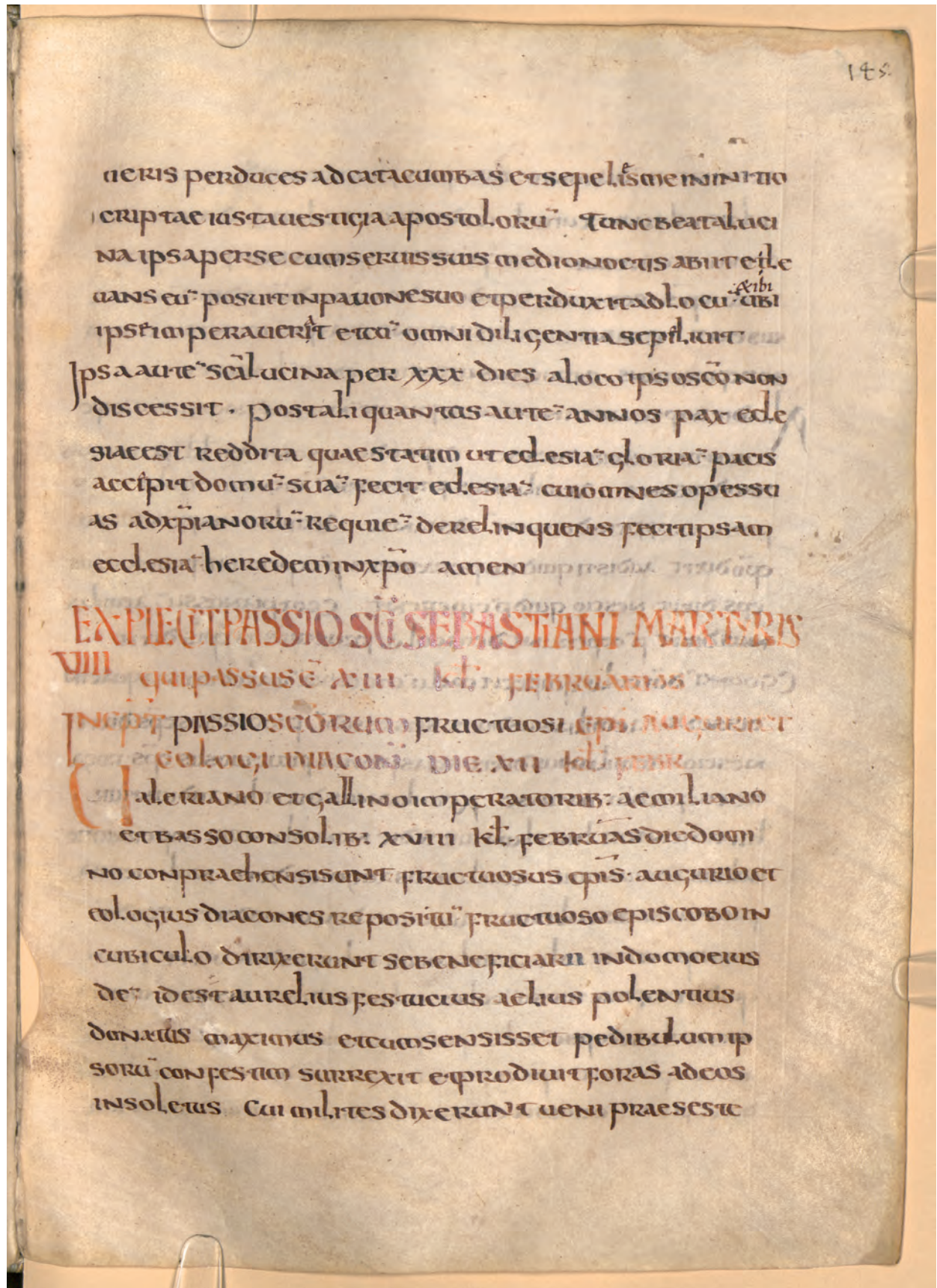

Anuari 15

Memòria anual de l'Associació
Cultural Sant Fructuós

Anuari 15

Memòria anual de l'Associació
Cultural Sant Fructuós

Edita // Associació Cultural Sant Fructuós

Disseny // Andrés González Ramos

Impressió // Impremta Torrell

Direcció de la publicació // Míriam Ramon Mas

Col·laboradors // Antoni Coll Gilabert, Jovita Ferrer Brecheisen, Marisa Jiménez Buedo, Sofia Mata de la Cruz, Andreu Muñoz Melgar, Andreu Muñoz Virgili, M. Isabel Panosa Domingo, Míriam Ramon Mas

Portada // Còdex del segle VIII amb el contingut de la *Passio Fructuosi* (Bayerische Staatsbibliothek München Clm 3514, fol. 145r)

Contraportada // Pintura sobre tela amb el Martiri de sant Fructuós a l'Amfiteatre de Tarragona, atribuïda a Josep Juncosa (segle XVII) (Museu Diocesà de Tarragona)

Imatges // Arxiu ACSF, Bayerische Staatsbibliothek München, Diari de Tarragona, Mitjans de Comunicació Social Arquebisbat de Tarragona, Museu Diocesà de Tarragona, Carme Amenós, Eli Cerro, Agustí del Diego, Santi Grimau, Andreu Muñoz Melgar, Andreu Muñoz Virgili, M. Isabel Panosa, Míriam Ramon, Miquel Sanchis

Dipòsit Legal // T-84-2015

- Pàg. 5 Salutació**
Marisa Jiménez Buedo
- Pàg. 7 Presentació**
Andreu Muñoz Melgar
- Pàg. 9 Memòria d'activitats de l'any 2015**
Míriam Ramon Mas
- Pàg. 14 Som aquí**
Andreu Muñoz Virgili
- Pàg. 16 El somni d'una nit d'hivern**
Antoni Coll Gilabert
- Pàg. 17 Memòria visual Passió 2015**
- Pàg. 25 *Peregrinus et fidelis*
(peregrí i fidel)**
Jovita Ferrer Brecheisen
M. Isabel Panosa Domingo
- Pàg. 36 Llistat de socis**
- Pàg. 39 Pintura sobre tela amb el martiri
de Sant Fructuós a l'amfiteatre
de Tarragona, atribuïda a Josep
Juncosa (segle XVII)**
Sofia Mata de la Cruz

Salutació

Marisa Jiménez Buedo

Directora del Centre Tarraconense *El Seminari*

25 ANYS DE PASSIÓ

Enguany l'Associació Cultural Sant Fructuós, celebra els 25 anys de representació, moltes felicitats! Una efemèride que ens convida a fer una mirada agraïda des dels seus orígens. Tot s'inicià l'any 1990 quan un grup de joves de la parròquia de Sant Pere i Sant Pau Sescelades de Tarragona representà la *Passio* a la Catedral, moguts per les ganes d'apropar aquest llegat espiritual i patrimonial a la societat, esdevenint l'embrí de l'actual ACSF.

Una associació dinàmica, que s'ha anat consolidant i que no ha deixat de treballar per donar a conèixer el valuós patrimoni testimonial de les nostres arrels cristianes. Vull agrair la tasca de tots el que ho heu fet possible al llarg dels anys, el meu reconeixement i estima pel vostre testimoni, per la comunió en tantes experiències eclesials que hem compartit. Destacaria l'Any Jubilar de Sant Fructuós (2008), l'acollida de tants joves amb motiu de les Jornades Mundials de Joventut de Madrid (2011) o les Beatificacions de l'Any de la Fe (2013), on vàrem portar la representació a la Tarraco Arena Plaça, on va ser colpidora aquella imatge a la cúpula dels 522 màrtirs beatificats a Tarragona.

El Centre Tarraconense, també es sumà al reconeixement i agraïment de la gran tasca pedagògica de l'ACSF organitzant conjuntament amb el Museu Diocesà de Tarragona i el Museu Bíblic Tarraconense, una expo-

sició sobre aquests 25 anys de representació, tot recollint la memòria documental i fotogràfica d'aquests anys, la iconografia dels màrtirs dels segles XVIII fins a l'actualitat, i un recull de materials relacionats amb la representació, un moment de rellegir plegats la història d'aquesta gran família que és l'ACSF.

Agrair també a tots el que han col·laborat en la representació de *La Passió de Sant Fructuós* que amb motiu del 25è aniversari de la primera edició, ha estat representada en tres espais arqueològics (circ, amfiteatre i necròpolis) tan vinculats a les arrels de la nostra primitiva comunitat cristiana.

Resta encoratjar-nos a continuar escampant d'orient a occident el patrimoni martiri que tenim, impulsant i millorant iniciatives com la pròpia representació, l'edició de llibres, materials pedagògics, conferències, viatges formatius, intercanvis i les tasques de reconstrucció històrica. A seguir essent, avui, testimonis d'aquestes arrels que estimen creients i no creients i que ens han de continuar esperonant a participar d'aquella comunitat que acompanyà el nostre bisbe davant la societat romana del segle III que el volia doblegar... ens uneix ahir i avui el mateix Jesucrist i el repte del nostre propi testimoni. Per molts anys... i a caminar pels 50 anys!

Presentació

Andreu Muñoz Melgar

President de l'Associació Cultural Sant Fructuós

Estimats membres de l'Associació Cultural Sant Fructuós, simpatitzants, col·laboradors i lectors,

Cada any és un plaer adreçar-me a tots vosaltres a l'inici d'un any nou i en el marc de la nostra festivitat patronal que és la dels màrtirs tarraconenses Fructuós, Auguri i Eulogi. El nostre *Anuari* compleix 15 anys d'existència, els mateixos que la nostra associació, constituïda legalment el 21 de gener de l'any 2000. Amb tot, ja sabeu que la nostra història es remunta una dècada abans. L'any 1989 es publicà la primera edició de la representació teatral de *La Passió de Sant Fructuós*, s'iniciaren els assaigs i l'any 1990 es representà per primera vegada a la Catedral i a l'amfiteatre de Tarragona. D'aquest fet, enguany, hem celebrat 25 anys.

Els actes s'iniciaren, fa un any, amb un sopar de germanor on l'artista Màrius Masip Masip obsequià a la nostra associació amb una obra que ha constituït l'ícona de les efemèrides. El periodista i soci, Antoni Coll Gilabert, al que li retérem homenatge ens brindà un preciós escrit que publiquem en aquest *Anuari*. La celebració fou dignificada per la presència i les paraules del nostre arquebisbe, Mons. Jaume Pujol Balcells, i del nostre Alcalde, Sr. Josep Fèlix Ballesteros Casanova. També s'inaugurà una brillant exposició organitzada pel Centre Tarraconense El Seminari a les seves instal·lacions i comptà amb la col·laboració del Museu Bíblic Tarraconense i el Museu Diocesà de Tarragona.

Al mes de juliol es duia a terme una nova edició de la representació teatral *La Passió de Sant Fructuós* que pren-

gué un format ambiciós al traslladar les seves escenes, durant tres dies, a les voltes del Circ romà, a l'Amfiteatre i a la Necròpolis, fent memòria dels espais martirials vinculats als nostres sants tarraconenses. La pròpia representació fou capaç de crear un *mapping* a l'amfiteatre per explicar l'evolució històrica del monument i un audiovisual que permet transferir a la societat el context històric de la *Passio Fructuosi* i del seu patrimoni. Els actes clouran amb la representació juvenil de *La Petita Passió de Sant Fructuós* al teatre Metropol de Tarragona el dia 23 de gener. És possible que ja s'hagi representat quan estigueu llegint aquestes lletres. Aquest projecte està sent materialitzat per la nostra Secció Jove que vol transportar el coneixement de la *Passio Fructuosi* a la societat en general i, especialment, incidir en els col·lectius infantils i juvenils.

Vull agrair als nostres joves, en nom de tota l'Associació, l'esforç que estan realitzant i animar-los a continuar treballant en noves iniciatives. El seu treball és font de formació per a altres persones i, alhora, un aprenentatge per a ells mateixos. Espero que, en poc temps, puguin prendre part del relleu de les grans responsabilitats i compromisos de la nostra entitat. He vist les ganes dels nostres joves de deixar-se seduir pel patrimoni espiritual i cultural dels nostres màrtirs i del cristianisme primitiu. Assagen, preparen l'*atrezzo*, es formen amb reunions i sortides. Recentment han fet la ruta dels primers cristians de Tàrraco i ja planifiquen un viatge a Roma per conèixer les arrels cristianes de la protoseu apostòlica.

Cal també donar les gràcies a totes les persones que us heu implicat de valent en els projectes que s'han dut a

terme. Reconec que la representació teatral exigí grans esforços personals que posaren a la nostra associació a prova una vegada més. Exigí moltes hores de preparació, moltes hores d'actuació, esforços físics en els trasllats... Una vegada més el sentit de comunió, d'alegria, de generositat per part de grans, joves i petits fou allixonador i una vàlvula d'oxigen per respirar els aires d'una associació que continua, com sempre, sent humana.

Hem de ser conscients que tanquem un cicle i obrim, amb esperances, un de nou. Aquest vindrà marcat per una transició en el relleu de responsabilitats i en buscar noves fórmules que permetin continuar oferint a la societat el llegat del patrimoni del cristianisme primitiu. Ho farem cercant un nou format de representació teatral, a través de noves activitats formatives i recolzant totes aquelles iniciatives que vagin en aquesta direcció.

Vint-i-cinc anys donen de si per reflexionar en la tasca feta. He insistit moltes vegades en el crucial paper que l'Associació ha tingut en la difusió d'aquests valors. Fruit de la feina feta a Tarragona, cada cop més, es va entenent la singularitat i excepcionalitat del valor patrimonial de la *Passio Fructuosi*, del llegat historiogràfic i arqueològic del cristianisme primitiu. No estan vençudes totes les resistències però cada cop més la ciutat i el país perceben tot aquest patrimoni com una realitat històrica que forma part de les arrels de la nostra cultura. És obvi que el patrimoni històric del cristianisme primitiu és part intrínseca de l'ànima dels cristians però això no treu que, de la mateixa manera, formi part de l'ànima cultural de tots els ciutadans. No puc imaginar-me als romans actuals negant o amagant el patrimoni de les catacumbes, els grans mau-

soleus cristians o les basíliques. Igualment que admirem i integrem en la nostra cultura universal altres manifestacions en espais i religions diferents com el Taj Mahal, la Piràmide de Kukulcán a Chichén Itzá, la Pagoda i el Temple budista de Senso-ji a Tokio, entre altres meravelles, hem d'integrar amb normalitat i sense complexos aquest tresor que és el patrimoni dels primers cristians de Tàrraco.

Crec que continuem tenint un paper molt important en la tasca de difondre, de potenciar la investigació i de denunciar de tots aquells atemptats que pateix aquest patrimoni com a conseqüència de la desídia o la ignorància. En tots aquests valors la nostra associació estem compromesos i espero que per molts anys sigui així.

Només em resta agrair la generosa col·laboració dels amics i amigues que han volgut col·laborar en aquest *Anuari 2015* oferint-nos porcions inestimables del seu saber per compartir-lo, generosament, amb tots nosaltres. També un agraïment especial a Mn. Miquel Castillejo Brull al que l'Associació li ret un homenatge ben sentit per tot el que ens ha aportat. L'any 1990 va ser el primer que musicà la representació i l'acompanyà magistralment amb el seu orgue. La resta dels anys ha estat la figura del diaca que ha posat veu a l'emotiva peça introductòria "Vint-i-u de gener" de l'Oratori *Pontifical de Flames* de Mn. Francesc Tàpies i lletra de Mn. Miquel Melendres. La disponibilitat, senzillesa i humilitat de Miquel són virtuts estimades per a la nostra Associació en les quals volem emmirallar-nos.

Una forta abraçada!

Tarragona, 21 de gener de 2016

Memòria d'activitats de l'any 2015

Míriam Ramon Mas

Secretaria ACSF

17 de gener de 2015: Diada de l'Associació Cultural Sant Fructuós

Als locals de l'Associació Cultural Sant Fructuós, va tenir lloc la XV Assemblea General Ordinària de socis. A continuació es va assistir a l'eucaristia a la parròquia de Sant Pere i Sant Pau Sescelades, i al sopar commemoratiu dels 25 anys de *La Passió de Sant Fructuós* al restaurant *Les Fonts de Can Sala*, on es va retre homenatge al nostre soci, periodista i amic Sr. Antoni Coll Gilabert per la seva dedicació a la projecció dels valors dels nostres màrtirs i de la nostra associació. Al sopar també va assistir el Sr. Arquebisbe Mons. Jaume Pujol Balcells, l'alcalde de Tarragona Sr. Josep Fèlix Ballesteros, amb la seva esposa Sra. Mari Creu Gómez i el pintor Màrius Masip, autor de la litografia dels 25 anys de *La Passió de Sant Fructuós*.

21 de gener de 2015: Diada de Sant Fructuós Sant Auguri i Sant Eulogi

Com cada any l'ACSF es va encarregar d'organitzar a l'amfiteatre de Tarragona la pregària i la lectura de la *Passio Fructuosi*. La celebració va ser presidida pel Sr. Arquebisbe, Mons. Jaume Pujol Balcells, el qual, com a successor del bisbe Fructuós, va llegir les actes, juntament amb la, Sra. Dolors Iglesias Torrellas i el Sr. Pere Navarro Gómez, socis de l'ACSF. L'acte també va

comptar amb la presència del vicari general de l'arxidiòcesi, Mn. Joaquim Fortuny; el bisbe auxiliar per als Estats Units i el Canadà del Patriarcat de Romania, Sa Beatitud Joan Cassià de Vicina i el P. Vasile Baltaretu, rector de la parròquia romana de Sant Calinic i de Sant Fructuós. L'ACSF també vol agrair la col·laboració dels alumnes del Col·legi Sant Pau Apòstol de Tarragona, que un any més ens van ajudar amb el muntatge tècnic de l'acte.

A la tarda, a les 19.00 h al Centre Tarraconense *El Seminari*, va tenir lloc la inauguració de l'exposició sobre els 25 anys de *La Passió de Sant Fructuós* que va ser possible gràcies a la col·laboració conjunta del Centre Tarraconense *El Seminari*, l'Associació Cultural Sant Fructuós, el Museu Diocesà de Tarragona, el Museu Bíblic Tarraconense i la Diputació de Tarragona. La mostra es va poder visitar fins el dia 8 d'abril al vestíbul del Centre Tarraconense *El Seminari* i va comptar amb una memòria documental i gràfica de la representació i la mostra dels diferents elements de l'*attrezzo* i dues obres atribuïdes a l'artista Josep Juncosa sobre el martiri dels protomàrtirs, cedides pel Museu Diocesà de Tarragona. A l'acabar, diversos socis i membres de la junta de l'ACSF van assistir a la Missa Pontifical de Sant Fructuós, a la Catedral de Tarragona.

5 de maig de 2015: Gravació audiovisual

Diversos socis de l'ACSF i voluntaris del Museu Bíblic Tarraconense, van participar a la gravació de l'audiovisual *Fructuós, Auguri i Eulogi i la Tàrraco dels primers cristians*. Aquest material es va enregistrar en català i castellà amb l'objectiu d'utilitzar-lo com introducció de la representació *La Passió de Sant Fructuós* a la prima part de l'obra al circ.

15, 16 i 17 de maig de 2015: Tarraco Viva

L'ACSF amb la col·laboració del Patronat Municipal de Turisme de Tarragona va participar a les jornades de reconstrucció històrica Tarraco Viva amb un estand al Camp de Mart de Tarragona on es va fer difusió de la representació de *La Passió de Sant Fructuós* i la *Ruta dels Primers Cristians de Tàrraco*.

5 de juny: Inici assaigs de *La Passió de Sant Fructuós*

Com aquest any es doblaven personatges (català i castellà), els assaigs es realitzaren per petits grups excepte dies determinats que es feien les escenes completes. Els va dirigir el director de l'obra, Andreu Muñoz Melgar i es van dur a terme al Museu Bíblic Tarraconense, als locals de l'ACSF i als locals parroquials de la Parròquia de Sant Pere i Sant Pau Ses-

celades. Cal fer una menció especial al vestuari de l'obra, ja que al multiplicar personatges l'equip de vestuari va fer un gran esforç per doblar tots els vestits. Des d'aquí volem agrair a Rosa Pérez, Carmen Fernández, Encarna Miralles i a Rosa i Montse Mas pel seu gran treball.

11 de juny de 2015: Roda de premsa

A les 10.30 h del matí a l'amfiteatre de Tarragona, va tenir lloc la roda de premsa sobre la representació de *La Passió de Sant Fructuós*. La consellera en funcions de Turisme Sra. Patricia Anton, va explicar la imbricació que té la representació dins la *Ruta dels Primers Cristians de Tàrraco* i a continuació el president de l'ACSF, Sr. Andreu Muñoz, va informar sobre el nou format de la representació per l'edició especial del 25è aniversari de l'obra. A la roda de premsa també van assistir la Sra. Marisa Jiménez, directora del Centre Tarraconense *El Seminari*, la Sra. Sofia Mata, directora del Museu Diocesà de Tarragona, el Sr. Francesc Tarrats, director del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona i el Sr. Lluís Balart director del Museu d'Història de Tarragona, aquests dos últims, representants dels monuments de la necròpolis, el circ i l'amfiteatre, espais on es va desenvolupar la representació teatral.

10, 11 i 12 de juliol de 2015: La Passió de Sant Fructuós

En el marc del 25è aniversari de la primera posada en escena de *La Passió de Sant Fructuós*, els dies 10, 11 i 12 de juliol de 2015 es va representar de nou l'obra però en un format especial i imbricada a *La Ruta dels Primers Cristians de Tàrraco*. Així doncs es va desenvolupar en tres espais arqueològics significatius com van ser: les voltes del circ on es va fer la primera part

de l'obra (l'arrest), l'amfiteatre romà on es va fer la segona part de l'obra (el martiri) amb música en directe del Cor i Orquestra dels Amics de la Catedral, i finalment la tercera part de l'obra (enterrament més *In Coemeterio*), a la necròpolis paleocristiana. Per primer cop es va representar en català i castellà simultàniament amb la finalitat d'atraure més públic a la part de les voltes del circ i la necròpolis, ja que la part de l'amfiteatre va ser en llatí. A més a més

de la representació, es va poder gaudir d'un audiovisual explicatiu sobre la història dels màrtirs i una projecció a l'amfiteatre –*mapping*– sobre l'evolució històrica del monument.

L'entrada única per a assistir a les tres parts de la representació va tenir un cost de 12 euros, i amb el mateix preu es va obsequiar amb un carnet de *La Ruta dels Primers Cristians* que ofereix descomptes en la visita als monuments que integren aquesta ruta. A més es va oferir la possibilitat de visitar gratuïtament el conjunt tardoromà de Centcelles el dissabte, dia 11 de juliol, amb un guia.

30 de juliol de 2015: Sopar de germanor

Per celebrar l'èxit de la representació de *La Passió de Sant Fructuós*, va tenir lloc un sopar de germanor als jardins de la parròquia de Sant Pere i Sant Pau Sesceclades on van assistir tots els actors de l'obra, l'equip tècnic i organitzatiu i els membres del Cor i Orquestra dels Amics de la Catedral. En el transcurs del sopar, es va passar l'audiovisual *Vivències d'una repre-*

sentació d'Ana Ibáñez i Miquel Morcillo i un seguit de fotografies d'Agustí del Diego i Miquel Sanchis.

Octubre de 2015: Inici assaigs de *La Petita Passió de Sant Fructuós*

La recentment creada secció jove de l'Associació Cultural Sant Fructuós, s'encarrega de la direcció i muntatge del projecte teatral de *La Petita Passió de Sant Fructuós*. El mes d'octubre es van iniciar els assaigs de l'obra que es representarà el dissabte 23 de gener.

12 de desembre de 2015: La secció jove a *La Ruta dels Primers Cristians*

La secció jove de l'ACSF, va realitzar part de *La Ruta dels Primers Cristians de Tàrraco* amb Andreu Muñoz Virgili fent com a guia del grup. Els joves van visitar la sala paleocristiana del Museu Bíblic Tarraconense, l'amfiteatre i finalment la necròpolis.

Durant tot l'any: S'han fet diverses reunions de la Junta Directiva de l'ACSF.

Som aquí

Andreu Muñoz Virgili

Vocal de la Junta de l'ACSF

Sempre que celebrem un aniversari, sempre que sumem anys, en aquest cas vint-i-cinc de la primera representació, és inevitable mirar cap enrere. Ara, aquelles fotografies d'uns joves de la parròquia de Sant Pere i Sant Pau preparant la primera representació als locals parroquials, ja no ens semblen tan recents i és que els anys passen per a tots, inclús per aquells nois de l'any noranta que ens van regalar aquesta magnífica representació que ha estat l'estendard i el motiu de la nostra associació.

Amb aquest projecte aquells joves ara ja amb cabells blancs, han deixat una herència excepcional als nens petits, ara ja joves, que corriem per un amfiteatre, aleshores ple de males herbes, mentre els grans ho preparaven tot per a la representació de la nit.

Nosaltres ens veiem amb el dret, el deure moral i sobretot amb les ganes i la il·lusió de continuar amb aquest gran projecte que cada dia creix més. Sentíem la necessitat de buscar un entorn idoni dins l'associació que ajudés als joves incorporats en els darrers anys i també als de sempre, a conèixer i a involucrar-se d'una forma plenament activa. I agrupats

per un sentiment comú, hem creat la Secció Jove, en la que els joves ens trobem per passar bones estones al nostre local i ajudar a l'associació en els seus projectes.

Aquest és el cas de *La Petita Passió de Sant Fructuós*, projecte que hem recuperat per tal d'oferir de nou als infants i joves de la nostra ciutat un espectacle renovat que ajuda a divulgar i transmetre el patrimoni i l'exemple dels nostres màrtirs. *La Petita Passió*, és doncs, la nostra meta a curt termini, i des del més de setembre portem preparant un espectacle semblant al que vam oferir entre els anys 2005 i 2008 però totalment renovat, tant en la posada en escena, en escenografia i evidentment en actors.

Aquesta vegada, la representació, que s'oferirà al públic el dia 23 de gener al teatre Metropol de Tarragona, pretén impressionar i transmetre l'exemple i el patrimoni dels nostres màrtirs d'una manera amena i diferent per que tan petits com grans puguin emocionar-se i gaudir del que esperem sigui, una gran cloenda del vint-i-cinquè aniversari de *La Passió de Sant Fructuós*.

Aquest projecte en concret, no només ens ha servit per seguir amb la incansable tasca de l'associació de fer conèixer el patrimoni paleocristià a través de la figura dels màrtirs, sinó que ens està servint, dia rere dia, entre assajos, sopars i activitats, a consolidar un grup o més ben dit una família, que esperem que esdevingui algun dia, el futur de la nostra estimada associació.

Creiem que aquest grup no ha de ser un mitjà per aïllar als nostres joves de la realitat de l'associació sinó que ha de ser una eina per integrar i posar en contacte al jove, en especial a aquell que s'incorpora amb la resta de l'associació i que aquest esperit que tan ens caracteritza, de joves parlant amb adults i d'infants rient amb avis, no es perdi mai.

Per acabar i en nom de tots els joves, donar-vos a les gràcies a tots, en especial, a aquells que vareu ser la guspira d'un foc que encara crema, gràcies per l'oportunitat de formar part d'aquesta gran família. Nosaltres, coneixedors de la responsabilitat que suposa formar-hi part, ens sentim encoratjats a seguir treballant per l'associació més enllà de *La Petita Passió* i que poc a poc i al vostre costat, anem participant d'una forma plenament activa de tots els projectes que l'entitat encara ha de dur a terme. Fa vint-i-cinc anys que va començar tot, però si en alguna cosa estem d'acord els joves, és que tenim ganes de més i que tot aquest "*tinglado*", com diem afectuosament entre nosaltres, no ha fet més que començar.

El somni d'una nit d'hivern

Antoni Coll Gilabert

Periodista i soci de l'ACSF

(Article llegit al sopar-homenatge a Antoni Coll durant la Diada de l'ACSF 2015)

Aquesta nit vaig tenir un somni. Potser perquè pensava en el dia d'avui, se m'aparegué sant Fructuós i em va dir:

- M'han dit que vostè és periodista.

Es cert, li vaig contestar, i pensant que li agradaria vaig afegir: participo també a la Fundació Bonanit, dedicada a les persones sense sostre, que té la seva seu a la Casa de Sant Auguri.

- M'agrada el nom. Veig que recorden els meus diaques.

- I a vostè especialment.

- El que m'interessa és que Tarragona recordi les seves arrels apostòliques.

- El seu record, bisbe Fructuós, està associat a Sant Pere i Sant Pau.

- Les columnes de l'Església.

- Va ser al sí d'una parròquia que porta aquest nom on va néixer *La Passió de Sant Fructuós*. I ha de saber que l'autor porta el nom d'un altre apòstol, Andreu.

- Andreu! El que dugué Pere a Jesús.

- Però tenim més noms apostòlics. Recorda que vostè va dir que mai us faltarà pastor...

- És cert.

- Doncs el seu successor porta el nom d'un altre apòstol, Santiago, Jaume.

- Oh, com recordo aquells moments finals de la meua vida. Per exemple el bateig d'un catecumen que es deia Rogacià.

- No tenim rogacians, ho confesso, però sí Rogacionistes, al Loreto, vinguts de l'antiga Roma, la que fou imperi gràcies a la seva cultura i als seus soldats.

- Ara que diu soldats. Per cuidar de la pau pública n'hi havia un a Tàrraco que es deia Fèlix. Aquell que em demanà oracions. No em dirà que també tenen un servidor públic que es diu Fèlix.

- Bé, l'alcalde és diu Josep Fèlix.

- Gràcies a Déu veig que es conserven moltes coses del meu temps.

- Sobre tot la fe. Nosaltres, com el seu diaca Eulogi "adorem aquell Déu que Fructuós adora".

Vaig veure llavors que sant Fructuós es mirava el rellotge i se n'havia d'anar. A tall de comiat em va dir: aquest vespre podem seguir la conversa a *Les Fonts de Can Sala*.

I llavors em vaig despertar.

2015

LA PASSIÓ DE SANT FRUCTUÓS

-Representació teatral basada en fets reals-

TARRAGONA

10, 11 i 12 de juliol

● **I PART: L'ARREST**

Es representarà en l'imponent marc de les voltes del circ romà. A l'inici, es projectarà un audiovisual que contextualitzarà històricament la representació teatral.

● **II PART: EL MARTIRI**

Es representarà a l'amfiteatre, on fa 1.756 anys va tenir lloc el martiri. Els diàlegs es reproduiran en llatí, la llengua dels màrtirs, amb subtítols en català i castellà. Un audiovisual, abans de la representació teatral, permetrà recórrer els 2.000 anys d'evolució del monument. Una magnífica experiència al costat del *Mare Nostrum* amb música en directe del Cor i Orquestra dels Amics de la Catedral.

● **III PART: L'ENTERRAMENT**

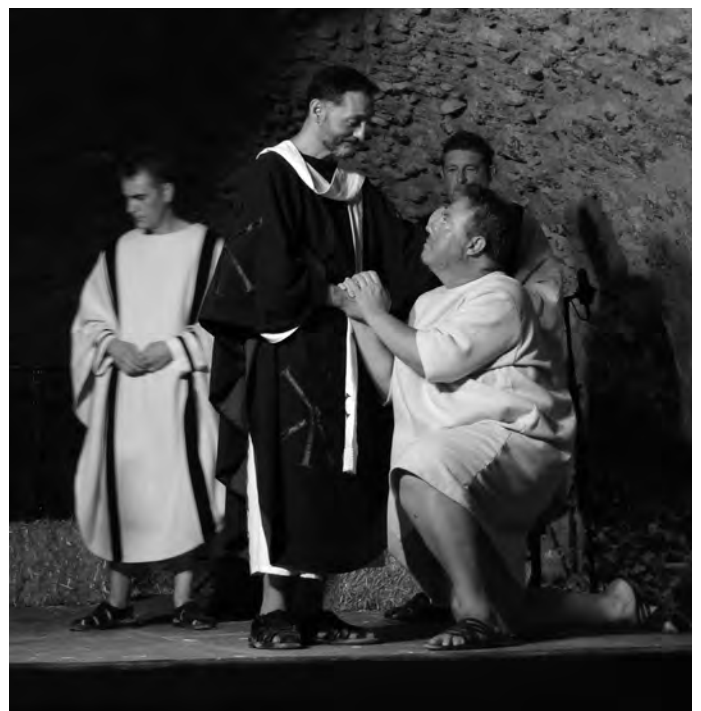
A la Necròpolis Paleocristiana, escenari on van ser enterrats els cossos dels màrtirs de Tarragona, es recrearà el seu enterrament. A continuació l'espectador recorrerà aquest espai cementiri d'època antiga i podrà presenciar la recreació del ritual i els costums funeraris dels primers cristians.

Memòria visual

Peregrinus et fidelis (Peregrí i fidel)

Jovita Ferrer Brecheisen

Autora del text

M. Isabel Panosa Domingo

Recerca, traducció al català i fotos

INTRODUCCIÓ

L'episodi que es pot llegir a continuació forma part de la sèrie de visites teatralitzades *Habitants de Tàrraco*, una creació del grup de reconstrucció històrica Arqueoeskena (www.arqueoeskena.eu) dirigit per M. Isabel Panosa.

Habitants de Tàrraco és una seqüència d'històries amb personatges de l'època romana que van viure a l'antiga Tàrraco des de la seva fundació (al final del segle III aC) fins al final del baix Imperi (segles IV-V dC).

Aquestes històries es representen amb actors en diversos monuments de la ciutat dins d'un itinerari dramatitzat que inclou una introducció històrica i narracions intercalades entre els episodis teatrals. Les explicacions tenen el propòsit de facilitar la comprensió dels continguts dels relats en els diferents espais arqueològics, que serveixen alhora d'escenaris naturals d'història viva en cadascuna de les situacions representades.

La posada en escena dels episodis per part dels intèrprets en els espais monumentals ha estat precedida per una sèrie de fases de preparació: a) recerca a partir de documents epigràfics (dels habitants de la ciutat), fonts escrites de l'època i fonts arqueològiques; b) cerca de connexions i proposta argumental; c) creació del text literari, i d) treball actoral amb direcció artística¹.

En particular, el marc escènic central de l'episodi que aquí es presenta, *Peregrinus et fidelis* (*Pelegrí i fidel*)², és l'amfiteatre de Tàrraco. Així mateix, la narració dibuixa altres paisatges del seu *territorium* (necròpolis del Francolí –antic *Tulcis*–, Centcelles –antiga *Centumcellae*–, xarxa de camins) i de la geografia històrica del moment (Roma, Egipte, expansió del cristianisme) que hi estan estretament vinculats.

El text s'acompanya amb imatges dels actors que encarnen els protagonistes de la història. D'una banda tenim Lúpul, un pelegrí cristià que arriba Tàrraco per visitar el lloc del martiri dels sants Fructuós, Eulogi i Auguri. D'altra banda tenim Aureli Januari, un habitant de la ciutat de classe social benestant, d'estirp romana i que professa també la religió cristiana. A més es fa una referència directa a un altre habitant de Tàrraco, documentat en una altra inscripció de la ciutat: Aureli Heliodor. El text conté igualment al·lusions a altres persones, circumstàncies i aspectes culturals i socials del mateix àmbit temporal.

¹ Aquesta direcció artística ha anat a càrrec de Sergi Xirinachs, a qui agraïm la seva tasca meticulosa. També volem expressar el nostre agraïment a TeclaSmit Teatre pel seu suport.

² Agraïm a l'Associació Cultural Sant Fructuós i especialment a Andreu Muñoz l'oportunitat que ens han brindat de publicar aquest text en *l'Anuari*. A Andreu Muñoz agraïm també les valuoses indicacions que ens ha suggerit en alguns punts de l'episodi.

Fig. 1. Inscripció de Lúpul. Foto: Gorostidi 2013³, fig. 28

Fig. 2. Personatge de Lúpul. Actor: Agus Farré

Fig. 3. Inscripció d'Aureli Januari. Foto: Gorostidi 2013, fig. 19

³ D. Gorostidi, "L'epigrafia paleocristiana de Tarraco. Característiques generals i estat de la qüestió", dins J.M. Macias i A. Muñoz (ed.), *Tarraco christiana civitas*, col·lecció Documenta 24, ICAC, Tarragona 2013, pàg. 43-67.

Fig. 4. Personatge d'Aurelià. Actor: Josep M. Piñol

Fig. 5. Inscripció d'Aureli Heliodor. Foto: Gorostidi 2013, fig. 22

Concretament, ens situem cap a l'any 392 dC, una època on tot sembla indicar que Tàrraco s'ha convertit en un centre important de pelegrinatge de les comunitats cristianes en general. També és un moment en què la necròpolis del Francolí mostra un auge considerable, generat a partir del segle anterior pel costum de la població tarraconense d'enterrar els seus difunts prop de les tombes dels màrtirs.

NARRACIÓ

(El pelegrí Lúpul camina al llarg dels límits de l'arena de l'amfiteatre tot fixant la mirada en els blocs de pedra, que tempteja amb les mans com si hi busqués alguna cosa.)

LÚPUL *(mormolant per a ell mateix).* És aquí? O potser aquí...? On devia ser? Sant Fructuós, ajuda'm tu. Sants Eulogi i Auguri, ajudeu-me vosaltres...

(De sobte s'adona de la presència dels visitants i els dirigeix la mirada i la paraula.)

LÚPUL *(alçant les mans).* Pax vobiscum, pax vobiscum, la pau sigui amb vosaltres, germans, la pau sigui amb vosaltres. També vosaltres heu arribat fins a Tàrraco per venerar les relíquies del beat màrtir Fructuós? **(Es dóna un cop al pit amb el puny.)** Sapigueu que fa mesos que vaig començar el pelegrinatge per venir fins aquí, on tinc la sort d'allotjar-me a casa d'un amic, el piadós Aureli Januari –que Déu el beneeixi– tot i que, en realitat, encara no l'he vist...

(D'entre els visitants li surt a l'encontre Aureli Januari amb els braços amunt.)

AURELI JANUARI. Pax tecum, germà Lúpul, pax tecum. **(L'abraça.)** Quina alegria de tornar-te a veure! Ja feia més d'una setmana que t'esperàvem a casa la meva dona Òlbia Lea i jo.

LÚPUL. Pax tecum, germà Aureli, pax tecum. Per fi ens tornem a veure!

AURELI JANUARI. No pots ni imaginar com m'he disgustat quan, en tornar aquest matí de la vil·la de *Centumcellae*, on estem fent unes obres, l'Òlbia m'ha dit que vas arribar ahir. Precisament l'únic dia que he estat fora de casa! Però digues-me, per què has vingut aquí a l'amfiteatre tu sol? Per què no m'has esperat a casa? Podíem haver vingut passejant tots dos i jo t'hauria explicat els detalls dels llocs sagrats que es veneren a la nostra ciutat.

LÚPUL. Perdona la meua intemperància, Aureli. Tens raó, t'havia d'haver esperat a casa, però és que durant el meu llarg viatge fins a Tàrraco m'han parlat tant dels sants màrtirs, el bisbe Fructuós i els seus diaques, Eulogi i Auguri, que aquest matí no he pogut contenir més la meua impaciència i, igual que aquests pelegrins (*assenyala amb la mà els visitants*), he vingut a visitar el lloc del seu martiri.

AURELI JANUARI. En realitat no hi ha gaire per veure.

LÚPUL. No?

AURELI JANUARI. Ho pots veure tu mateix. Aquí no hi ha res que recordi els tres màrtirs.

LÚPUL. Però aleshores..., no és aquest ell lloc del seu martiri?

AURELI JANUARI. I tant que sí. El que vull dir, germà Lúpul, és que no és aquí la basílica on s'honora la seva memòria i es custodien les seves relíquies.

LÚPUL (amb to de veu irratat). Doncs permet-me que et digui, que les autoritats haurien de fer alguna cosa en aquest sentit. (*Traça un semicercle amb el braç per indicar les grades del voltant.*) No crec que hi hagi un lloc més adequat que aquest per venerar-los.

AURELI JANUARI. Doncs són precisament les autoritats les que fins ara no han permès tal cosa.

LÚPUL (agitat, es passa les mans per la cara unes quantes vegades mentre parla.). No m'ho puc creure, no m'ho puc creure. Ja veig que tenien raó els que em deien, quan venia cap aquí, que en aquestes llunyanes províncies d'Occident no es respecta com caldria l'edicte de Tessalònica.

AURELI JANUARI (*en to conciliador*). Calma't, germà, i no t'equivoquis. Des de fa una dècada coneixem molt bé l'edecte dels nostres emperadors Gracià, Valentinià i Teodosi. Com a bons cristians catòlics creiem en l'Esperit Sant i en la Trinitat i, sincerament, ens ofèn pensar que algú ens pugui considerar herètics.

LÚPUL (*ajuntant les mans*). Perdona'm, germà, no volia insinuar això, però has d'entendre que per mi no hi ha un altre credo que no sigui el de Nicea i Constantinoble.

AURELI JANUARI. I per nosaltres tampoc, germà. I t'asseguro que ja professàvem el credo de Nicea molt abans de l'edecte de Tessalònica. (*Fa una pausa.*) D'altra banda, potser no passarà gaire temps abans que es construeixi una basílica en aquest lloc que els cristians considerem sant i que ja fa anys que ha començat a perdre el seu antic ús.

LÚPUL. Sí, aquells bàrbars jocs de gladiadors. El sol fet d'anomenar-los ja em provoca un profund disgust.

AURELI JANUARI. Tens raó, Lúpul. Encara que no tenien res de bàrbars. Més aviat eren l'essència de la romanitat més pura.

(Lúpul, amb ràbia mal continguda, arronsa les espatlles mentre Aureli Januari somriu plàcidament, i després d'una pausa breu posa la mà a l'espatlla del pelegrí i reprèn la conversa canviant de tema.)

AURELI JANUARI. Però diga'm, germà, vas tenir una bona travessia des de *Massalia*?

LÚPUL. Oh sí! Vam venir amb bon vent i sense cap contratemps.

AURELI JANUARI. Et va tractar bé la meva dona ahir quan vas arribar?

LÚPUL. I tant! La prudent Òbia em va acollir amb gran hospitalitat, beneïda sigui.

AURELI JANUARI. No et va oferir refrigeri i una de les meves túniques noves? (*Assenyala la túnica i el mantell de Lúpul, que no sembla que estiguin gaire nets.*)

LÚPUL. Ah! Sí que ho va fer, per descomptat, però m'estimo més portar les meves velles vestidures de pelegrí.

AURELI JANUARI. Com vulguis, germà. Et puc preguntar si es tracta d'algun vot?

LÚPUL. Oh, no! De cap manera. És que prefereixo no tacar-me del pecat de vanitat.

AURELI JANUARI (*aixecant una cella i mirant Lúpul de cua d'ull*). Suposo que no deus pensar això de mi, germà. Vanitat! Aquí a Tàrraco no considerem vanitat el fet d'anar nets i polits i vestits com cal, encara que sigui amb gran senzillesa.

LÚPUL. M'alegra sentir-te dir això, però ja deus saber que els pelegrins no coneixem el luxe. És més, el menyspreem profundament.

(Aureli Januari assenteix amb el cap, si bé amb expressió de poc convenciment. De nou prossegueix, però canviant de tema.)

AURELI JANUARI. I diga'm, germà, quines notícies em portes d'Aureli Heliodor? Continua vivint a Tars de Cilícia? Encara es dedica al comerç de blat?

LÚPUL. Oh, no! Ja fa anys que es va retirar; va deixar el seu negoci en mans del seu nét Lluci. Però com, que no ho saps? Va viure molts anys a *Hispalis*, però al final es va establir aquí, a Tàrraco. Això em va explicar Lluci fa uns mesos.

AURELI JANUARI (*amb joia*). No em diguis! Aquí? Aquí a Tàrraco? Quina notícia tan estupenda! No saps com me n'alegro! No esperava poder tornar a abraçar-lo després de tant de temps. Saps on viu? Hem d'anar-lo a veure sens falta. Ah, quina alegria! (*Està tan content que no adverteix de seguida que Lúpul l'està observant amb aire preocupat. Finalment se n'adona.*) Però què et passa? Es pot saber per què fas aquesta cara, germà?

LÚPUL. Doncs Aureli, resulta que..., ha passat molt de temps d'ençà que ens va acollir a la seva casa de Tars de Cilícia. M'agradaria poder-te dir el contrari, però la veritat és que, encara que va viure molts anys, ja fa un cert temps que va morir. Devia tenir uns vuitanta anys.

AURELI JANUARI (*mentre assenteix tristament amb el cap*). Ostres, com lamento no haver-lo tornat a veure, havent-lo tingut tan a prop quan encara era viu! I quan penso que va escollir aquesta ciutat com a lloc de descans etern, ell, que va ser com un pare per a mi a Tars de Cilícia. I quan penso que hauríem pogut coincidir cents de vegades a qualsevol lloc, abraçar-nos, explicar-nos un munt de coses, i Déu no ho va voler!

LÚPUL. Acceptem els seus desiguis.

AURELI JANUARI. Amén. Però digues-me, germà, que potser saps per què va escollir precisament Tàrraco per passar la resta dels seus dies?

LÚPUL. Pel que em va dir Lluci, la va escollir com a darrer estatge, tot i que no vaig entendre ben bé per què.

AURELI JANUARI. Doncs jo crec que està molt clar. Cada dia són més els fidels que procuren construir-se una tomba ben a prop dels llocs de culte dels sants màrtirs. Aquí a Tàrraco ja són molts aquells qui practiquen la *tumulatio ad sanctos* o *in sede sanctorum*. Sense anar més lluny, l'Òlbia i jo ja ens hem comprat un sepulcre a la necròpolis del *Tulcis*.

LÚPUL. El *Tulcis*?

AURELI JANUARI. El riu que passa per la part baixa de la ciutat. És allà o estan construint la basílica dels sants màrtirs Fructuós, Eulogi i Auguri, just al lloc on van ser enterrats fa 133 anys. I al seu voltant ja són moltes les tombes dels fidels que han volgut descansar prop de les seves relíquies. Probablement la del nostre estimat Aureli Heliodor també és allà.

LÚPUL. M'hi portaries?

AURELI JANUARI. I tant, ara mateix, si vols. (*S'encaminen cap a una de les sortides de l'amfiteatre.*) Així tindrem ocasió de buscar la làpida del venerable Aureli Heliodor i jo et podré ensenyar el meu sepulcre, que serà també el de la meua fidel esposa Òlbia, i que ho és ja de la nostra petita Flacil·la, que va morir l'any passat de febres.

LÚPUL. Que descansi en pau.

AURELI JANUARI. Acabava de fer cinc anys...

LÚPUL. Quina pèrdua tan terrible... No sabia que tenies una filla...

AURELI JANUARI. Ah, no! La Flacil·la no era la nostra filla, sinó la nostra néta, una de les filles del nostre fill més petit (*S'atura.*) Però ens consola pensar que descansa per sempre en la pau de Déu. L'Òlbia i la seva mare van voler enterrar-la amb el seu millor vestit, una túnica de lli brodada amb fil d'or, i la seva nina preferida, una nina d'ivori articulada, una joguina preciosa, regal nostre, que a ella li agradava de vestir amb uns retalls que li cosia la seva dida.

LÚPUL (amb duresa). Res de tot això no és necessari al Paradís.

AURELI JANUARI (mentre posa la mà sobre l'espatlla de Lúpul). Ho sé, germà, però no vaig tenir cor per negar a l'Òlbia i a la meva nora un consol tan petit com el d'aquest aixovar, que al cap i a la fi, per a una família ben situada com la nostra, és ben poca cosa.

LÚPUL (amb ràbia continguda). Quan abandonarem d'una vegada per totes els vells costums pagans?

AURELI JANUARI. Vinga, vinga, Lúpul, no t'omplis el cap amb tan poca cosa. Som bons cristians aquí a Tàrraco, catòlics, i t'asseguro que ni a l'Òlbia ni a mi no ens importa gens ser enterrats amb aixovar. Per nosaltres n'hi ha prou amb poder dormir el son etern prop del santuari dels sants màrtirs.

LÚPUL (alçant la veu). No ho entens, Aureli, no dubto que tu i la teva dona sigueu bons cristians, però això no és suficient. No podem tolerar heretgies dins de la nostra Església. En cas contrari, ens convertirem en còmplices dels botxins dels nostres màrtirs.

AURELI JANUARI. Vinga, vinga, no exageris, Lúpul. No tots els qui professen un credo diferent del nostre són, com tu dius, botxins. T'asseguro que és possible viure en pau amb ells.

LÚPUL. Ah, sí? Això és el que penses? Sou tots uns ingenus en aquesta ciutat, uns "provincians".

AURELI JANUARI. Només perquè volem viure en pau?

LÚPUL. En pau, en pau! Les ovelles no viuen en pau amb els llops.

AURELI JANUARI. Ah si? I qui és aquí el llop i qui és l'ovella, eh? Diga-m'ho tu.

LÚPUL. Doncs jo et dic que fa bé el Nostre Senyor Flavi Teodosi August perseguint aquests heretges i destruint els seus temples pagans.

AURELI JANUARI. Et refereixes a les persecucions d'Alexandria? Han arribat fins a Tàrraco notícies d'incursions i pillatges molt poc edificants. Pel que sembla, els cristians ens hem convertit de perseguits en perseguidors.

LÚPUL *(s'acalora, aixeca els punys i tot seguit es passa el fil de la mà pel coll fent veure que el talla).* No n'ha de quedar ni un, ho entens?, ni un!

AURELI JANUARI. Ni els nens?

LÚPUL. Ni els nens si hi fa niu el germen del mal!

AURELI JANUARI. També ells mereixen ser jutjats com a dementis i bojos? Què en serà, doncs, dels llibres de l'antiga biblioteca, si no teniu pietat ni dels nens?

LÚPUL. És que no ho entens? No els necessitem per a res, Aureli. Per a res. Els catòlics de bé en tenim prou amb les Sagrades Escripures. Al cap i a la fi, que no són plens d'idees paganes, inútils, o fins i tot perjudicials per a l'esperit, aquells llibres?

(Els dos interlocutors callen, cadascú capficat per un moment en les seves reflexions, fins que Aureli Januari trenca el silenci.)

AURELI JANUARI. Mira, Lúpul, és millor que no discutim, tu i jo. En el fons som germans en Crist, no? Vinga, vine. *(El convida a seguir-lo cap a una de les sortides de l'amfiteatre.)* T'ensenyaré la tomba dels sants màrtirs i la necròpolis. Veurem la tomba del bisbe Himeri, que va ser molt estimat a la nostra ciutat, i la de l'actual bisbe Òptim. Encara està en construcció, però ja es pot admirar el mosaic que hi ha encarregat, un retrat d'una increïble semblança, que no té res a envejar als de la vil·la de *Centumcellae*. Has de saber, germà, que aquí a Tàrraco tenim grans mestres en l'art del mosaic que...

LÚPUL (*mentre el reté amb un braç*). Està bé, d'acord. Però..., espera. Abans de marxar voldria que m'indiquessis el lloc exacte on van ser decapitats. Potser algun d'aquests blocs (*assenyala les grades*) va quedar tacat amb la seva sang? Abans he estat buscant-ne algun indici, però...

AURELI JANUARI. Decapitats? Com que decapitats? A qui et refereixes?

LÚPUL. A qui vols que em refereixi? Als sants màrtirs Fructuós, Eulogi i Auguri.

AURELI JANUARI. Em sembla que t'equivoques, germà.

LÚPUL. Com m'he d'equivocar? Durant la travessia de *Massalia* a Tàrraco un noble pelegrí romà em va explicar una vegada i una altra tots els detalls del procés i del martiri dels tres sants. Mira (*treu un mocador tacat de sang d'entre els plecs de la capa i l'hi allarga*), aquesta és la sang de Sant Fructuós, recollida en aquest mocador per una devota immediatament després de la decapitació (*El besa.*) Beneït siguis, Sant Fructuós.

AURELI JANUARI. Doncs ho sento, germà Lúpul, però et repeteixo que t'equivoques. Em sembla que has pecat d'ingenuïtat fent fe a aquest noble pelegrí romà. Fins i tot els nens de tres anys saben que els màrtirs Fructuós, Eulogi i Auguri van ser cremats vius en aquest mateix amfiteatre el divendres 21 de gener de l'any 259, fa exactament 133 anys. Les relíquies que se'n veneren són les poques restes dels seus ossos que no van quedar completament calcinats.

LÚPUL (*empal·lidint i posant-se les mans al cap*). Com dius? Cremats, dius?

AURELI JANUARI. Sí, van ser condemnats a l'*ad vivicomburum*, a ser cremats vius, després de ser detinguts i jutjats pel governador provincial Emilià, el qual va aplicar al peu de la lletra l'edicte de l'emperador Valerià de l'any 258. Com deus saber, aquest edicte va ser la causa de nombroses persecucions de cristians, inclosos els bisbes de Roma i Cartago, que van ser martiritzats després de ser desposseïts dels seus béns.

LÚPUL (*estirant-se els cabells*). Però això no pot ser, no pot ser...

AURELI JANUARI. Tinc una còpia de les actes de la seva passió a la meva biblioteca. Amb molt de gust te les deixaré llegir.

LÚPUL. Maleït pelegrí romà!

AURELI JANUARI (*sacsejant Lúpul*). Germà, torna en sí. Es pot saber què et passa? En el fons, tots ens podem equivocar.

LÚPUL. Però és que aquest farsant no es va equivocar. Em va enganyar, no ho entens? Em va enganyar!

AURELI JANUARI. Per què has de pensar malament de tothom? Els sants màrtirs no van morir de la manera que et va explicar aquell pelegrí. I de totes maneres, això què canvia? Que no continuen essent uns sants màrtirs? Que no visitaràs avui mateix la seva tomba? Francament, no veig que hi hagi motiu per a tanta desesperació...

LÚPUL (*sanglotant*). No ho entens Aureli, no ho entens... Aquest mocador...

AURELI JANUARI. Aquest mocador és això, un mocador i res més.

LÚPUL. No ho entens. En vaig pagar una fortuna. Els estalvis de tota una vida. Quan el pelegrí romà me'l va oferir, em vaig sentir salvat.

AURELI JANUARI. De debò?

LÚPUL. Jo esperava poder ser enterrat amb aquest mocador i guanyar-me així la vida eterna al Paradís. (*Plo-
ra.*)

AURELI JANUARI. Gràcies a un mocador?

LÚPUL. Gràcies a la sang de Sant Fructuós.

AURELI JANUARI. Doncs està clar que la relíquia és falsa i tu t'hauràs de guanyar el cel d'una altra manera. Potser simplement com a bon cristià, com a bon catòlic, fent obres de bé i donant el bon exemple. Pot ser que sigui la mateixa Divina Providència la que t'hagi volgut sotmetre a aquesta prova perquè obtinguis la salvació. (*L'agafa pel braç.*) Vine, va, eixuga't aquestes llàgrimes, que et portaré a la necròpolis del *Tulcis* a veure la basílica que estem construint sobre el sepulcre dels tres sants màrtirs. Això et confortarà, germà. (*Adreçant-se als visitants.*) I vosaltres, amics pelegrins, no deixeu tampoc de visitar-la. Us asseguro que val la pena. *Pax vobiscum, pax vobiscum.*

LÚPUL (*resignat i assentint amb el cap*). Gràcies Aureli. Ets un amic de debò. Anem, anem...

Aureli Januari i Lúpul, després de saludar els visitants amb les mans, s'encaminen, parlant amb veu baixa, cap a una de les sortides de l'amfiteatre.

Llista de socis

1	21-01-2000	Muñoz Melgar, Andreu	76	11-10-2000	Jornet Domenech, Josep M.
2	21-01-2000	González Ramos, Andrés	78	11-10-2000	Cobacho Romero, Rafaela
3	21-01-2000	Blanco Calvo, Jesús	79	11-10-2000	Quilez Mata, Jorge Juan
4	21-01-2000	Marín Maestro, Vicente	80	11-10-2000	Setién Arroita, Yolanda
5	21-01-2000	Pallejà Blay, Marcel	81	11-10-2000	Adrià i Maijó, Mercè
6	21-01-2000	González Ramos, M ^a Carmen	83	11-10-2000	Gallart Magarolas, Francesc
7	21-01-2000	Magí Ferré, Joan	85	11-10-2000	Muñoz Pérez, Pablo
8	21-01-2000	Teixell Navarro, Imma	87	11-10-2000	Muñoz Pérez, Alex
11	21-01-2000	Aranda Blay, Lluís	88	11-10-2000	Iglesias Torrellas, Dolors
12	25-03-2000	Parròquia de Sant Pere i Sant Pau	89	11-10-2000	Galià Romaní, Joaquim
13	25-03-2000	Barbarà Anglès, Miquel	90	11-10-2000	Claver Caselles, Joaquim
14	25-03-2000	Juan i Valero, Ferran	91	11-10-2000	López, John
15	25-03-2000	Marqués Peña, Yolanda	92	11-10-2000	Mateu Usach, Enric
17	25-03-2000	Marco Subias, M ^a Carmen	93	21-01-2001	Jornet Montaña, Sònia
18	25-03-2000	Serres Marco, Blanca	97	21-01-2001	Pérez Pulido, Julián
19	25-03-2000	Serres Marco, Helena	98	21-01-2001	Parròquia de Sant Pau
20	25-03-2000	Borràs Fernández, Jordi	99	21-01-2001	Cedó Perelló, Joan Anton
22	25-03-2000	Sánchez Guerrero, David Jesús	101	21-01-2001	Quilez Mata, Julio Luís
23	25-03-2000	Padró Cabello, M. Betlem	102	01-01-2001	Marín Muñoz, David
24	25-03-2000	Pallejà Padró, Gisela	103	21-01-2001	Col·legi Lestonnac-L'Ensenyança
25	25-03-2000	Pallejà Padró, Magí	104	21-01-2001	Sugrañes Miret, Montserrat
26	25-03-2000	Marín Maestro, Joan Carles	106	26-02-2001	Rodríguez Maeso, Maribel
27	25-03-2000	Cepillo Galán, Isabel M ^a	107	26-02-2001	Pena Romero, Joan Antoni
28	25-03-2000	Román Cano, José Manuel	108	26-02-2001	Ribas Ballesté, Daniel
30	25-03-2000	Blanco Calvo, M ^a Cinta	109	03-08-2001	Pallejà Blay, Daniel
31	25-03-2000	Navarro Gómez, Pere	110	03-08-2001	Virgili Avià, Jordi
32	25-03-2000	Borràs Margalef, Josep	111	03-08-2001	Montoliu Asens, Inés
33	25-03-2000	Fernández Osorio, Carmen	112	03-08-2001	Pascual i Palau, Josep Ramon
34	25-03-2000	Mateu de la Casa, Raimon	113	05-09-2001	Moncunill Martí, Fructuós
35	25-03-2000	Virgili Montoliu, Inés	114	05-09-2001	Nosas Brull, Josep M.
36	25-03-2000	Muñoz Virgili, Andreu	115	05-09-2001	Piñol Abelló, Rosa M.
37	25-03-2000	Muñoz Virgili, Pau	116	27-11-2001	Forns Fernández, M. Victòria
38	25-03-2000	Pérez Bravo, M ^a Amparo	118	10-01-2002	Llagostera Solé, Conxita
39	25-03-2000	Paisano Parejo, Jordi	119	05-02-2002	Ortiz Giménez, Lourdes
40	25-03-2000	Muñoz Melgar, M ^a Teresa	120	05-02-2002	Salla Roig, Núria
41	25-03-2000	Rodríguez Maeso, Jacint	121	05-02-2002	López Díaz-Cano, Joan Antón
42	25-03-2000	Iglesias Llagostera, Lluís	123	22-02-2002	Giménez Porcuna, Francesc
43	25-03-2000	Borràs Fernández, Carme	124	22-02-2002	Parròquia de Sant Fructuós
44	25-03-2000	Mosquera Brunet, Víctor	126	22-02-2002	Prats Piqué, Enric
45	25-03-2000	Bella Boltó, Xavier	127	22-02-2002	Casals Petrus, Elisenda
46	25-03-2000	Sánchez Cobacho, M ^a Carmen	130	22-02-2002	de Novoa Barrón, M ^a Jesús
47	25-03-2000	Filgueras González, Dolores	131	22-02-2002	Col·legi Mare de Déu del Carme
48	25-03-2000	Bordas Belmonte, Lluïsa	132	22-02-2002	Borràs Brulles, Roser
49	25-03-2000	Salla Guinovart, Francesc	133	22-02-2002	Quetcuti Ferrer, Adolf
50	25-03-2000	Fernández Pizarro, Francisca	135	22-02-2002	Guinart Sesplugues, Montserrat
51	25-03-2000	Rodríguez Fernández, Anna	136	21-03-2002	Lozano Romero, José
52	25-03-2000	Rodríguez Fernández, Victor	137	21-03-2002	Col·legi La Salle
53	25-03-2000	González Ramos, Manoli	139	21-03-2002	Rodríguez Balada, Elena
56	25-03-2000	Farran i Odena, Josep	140	21-03-2002	Blay Boqué, M ^a Teresa
57	25-03-2000	Castillo Algaba, M. Teresa	141	21-03-2002	AMPA Col·legi Mare de Déu del Carme
59	25-03-2000	Uriarte Polo, Carlos	144	18-04-2002	Bidó Odena, M. Dolors
61	25-03-2000	Argilaga Montserrat, M. Josepa	145	18-04-2002	AVV La Unió
62	25-03-2000	Sales Carda, Manel Jaume	146	18-04-2002	Comunitat La Salle
63	25-03-2000	González Ramos, M ^a Lourdes	147	18-04-2002	Parròquia de Sant Cosme i Sant Damià
67	25-03-2000	Durán Flores, Montse	148	18-04-2002	PP Rogacionistes
70	25-03-2000	Cotano Fernández, Roger	151	16-05-2002	Castillejo Brull, Miquel
71	25-03-2000	González Hernández, Nicolás	152	16-05-2002	Ferrer Virgili, Lluís
72	25-03-2000	Ramos Pérez, Celestina	153	16-05-2002	Massaguer Comes, Jordi
75	11-10-2000	Gómez Santaella, José Antonio	154	16-05-2002	Chimisanas Mateu-Alsina, Elisabet

155	16-05-2002	Bea Castaño, David	238	09-09-2003	Coll Larrosa, Núria
156	16-05-2002	Olivé Elías, Marcel	239	09-09-2003	Aixalà Llovet, Concepció
157	16-05-2002	Brescolí Rodríguez, Jordi	242	09-10-2003	Amigo Iglesias, Tecla
158	16-05-2002	Castellví Sabaté, Montserrat	243	09-10-2003	Rius Ferrús, Lluís Maria
161	16-05-2002	Fuentes López, Paqui	244	09-10-2003	Moreno Ortiz, Marian
162	24-05-2002	Soro Roca, Santiago	245	09-10-2003	Rius Moreno, Pau
163	24-05-2002	Montserat Fornós, Juan	246	10-12-2003	Martos Fernández, Anna
164	24-05-2002	Reverté Margalef, M ^a Teresa	247	10-12-2003	Farran Martos, Josep
165	24-05-2002	Mejias Sendra, Magí	248	08-01-2004	Farran Martos, Xavier
167	24-05-2002	Fernández Osorio, Alicia	249	08-01-2004	Alfaro Bozalongo, Hilari
168	30-05-2002	Elias Cortés, M ^a Gloria	250	08-01-2004	Mateu Morello, Anna
169	30-05-2002	Amenós Torremadé, Antoni	251	08-01-2004	Abella Bordàs, Jordi
170	30-05-2002	Prim Donés, M ^a Montserrat	252	11-03-2004	Pàmies Musté, Neus
171	30-05-2002	Pérez Garrido, Ana Rosalia	253	11-03-2004	Lleixà Gabriel, Montserrat
172	30-05-2002	Muñoz Pérez, Ana Maria	254	11-03-2004	Casanelles Moix, Maria del Carme
173	30-05-2002	Muñoz Melgar, Rafael	255	11-03-2004	Martínez Sabadell, Pasqual
174	30-05-2002	Rius Ruiz, Irene	256	11-03-2004	Van Maurik Antonell, Marianne
175	30-05-2002	Rius Ruiz, Maria	257	11-03-2004	Madueño Fernández, Juan
176	30-05-2002	Rius Ruiz, Xavier	259	07-10-2004	Sales González, Jaume
177	30-05-2002	Ruiz Manrique, Aurora	260	07-10-2004	Herranz Del Rey, Montserrat
178	30-05-2002	Rius Ferrús, F. Xavier	262	07-10-2004	Duch Brotons, Ferran
180	30-05-2002	Dominiques de l'Ensenyament	264	07-10-2004	Ballesteros Casanova, Josep Fèlix
182	30-05-2002	Luengo Sastre, Purificación	265	07-10-2004	Castán Julbe, Ramon
183	30-05-2002	Ibáñez Tatay, Jose Luis	266	07-10-2004	Mur Val, Elena
185	20-06-2002	Martínez Casanelles, Jesús	267	07-10-2004	Castán Mur, Xavier
186	20-06-2002	Martí Baiget, Maria	268	07-10-2004	Castán Mur, Núria
187	20-06-2002	Moncunill Cirac, Lluís M.	269	07-10-2004	Muñoz Melgar, Diego
188	20-06-2002	Burrut Fortuny, Salvadora	270	07-10-2004	Virgili Novel, Francesc
189	20-06-2002	Burrut Fortuny, Amalia	271	08-01-2005	Sabaté Tomàs, Jordi
190	20-06-2002	Puig Andreu, Joan	272	04-03-2005	Margalef Veciana, Marc
191	20-06-2002	Huguet Merelo-Barbera, Mercedes	273	04-03-2005	Figuera Pàmies, Èlia
192	20-06-2002	Germanes Dominiques de l'Ensenyament	274	09-03-2005	Briansó Caballero, Sílvia
193	20-06-2002	Coll Gilibert, Antoni	275	08-01-2005	Azor Parra, Consol
194	20-06-2002	Nosas Piñol, Rosa M.	277	08-01-2005	Olivé Ventura, Juan
195	20-06-2002	Nosas Piñol, Josep M.	278	08-01-2005	Marsal Miracle, Maria
196	26-09-2002	Parròquia de Sant Fruitós	279	08-01-2005	Baltaretu, Vasile
198	26-09-2002	Serres Caldú, Laureano	280	05-05-2005	Pujol Balcells, Jaume
199	26-09-2002	Serres Timoneda, Miguel	281	01-07-2005	Blanco Sánchez, Hugo
200	26-09-2002	Fernández Casanovas, M ^a Leonor	282	22-12-2005	Manrique Carrasco, Conxa
202	26-09-2002	Timm Loetje, Christel	283	12-01-2006	Duch Pijoan, Maria Teresa
203	07-11-2002	Navarro García, Juana	284	12-01-2006	Cisquella Corsà, Montserrat
204	07-11-2002	Val Martínez, Josefa	285	12-01-2006	Guerrero Castellví, Isidor
205	07-11-2002	Mur Casas, Bernabé	286	12-01-2006	Bargalló Hernández, Carme
207	12-12-2002	Melgar Nicolás, Francisca	287	12-01-2006	Pons Güell, Carmen
211	16-01-2003	Escorza Góngora, Esther	288	27-01-2006	Castellví Marín, Emma
213	16-01-2003	Salgado Combalia, José Ramón	289	16-03-2006	Martínez Blanco, Ana María
214	16-01-2003	Martínez Valcabado, Maribel	290	16-03-2006	Bertran Vinaixa, Amparo
215	16-01-2003	Salort Volart, Teresa	291	16-03-2006	Sanchís Caballé, Meritxell
216	14-02-2003	Martín Martín, Antonio	293	16-03-2006	Montero Simó, Miguel Àngel
217	14-02-2003	Noci Sánchez, Rosalia	295	16-03-2006	Virgili Sastre, Josep Maria
218	14-02-2003	Gandia Boronat, Marcela	296	16-03-2006	Impremta Virgili
219	14-02-2003	Borràs González, Marc	298	16-03-2006	Queralt i Vidal Joan
220	14-02-2003	Jordi Ribas, Anna	299	16-03-2006	González Mohedano, Mireia
222	14-02-2003	Martí i López, Miquel	300	16-03-2006	González Mohedano, Joan
223	14-02-2003	Borràs Galceran, Anton M ^a	301	16-03-2006	Castán Julbe, Montserrat
224	14-02-2003	Massana Sans, Maria	302	16-03-2006	Blanco Castán, Oscar
225	14-02-2003	Segura Vallés, Joan	303	10-11-2006	Figuerola Roca, Antonia
226	14-02-2003	Pérez Arteaga, Maria Rosa	304	10-11-2006	Comas Lou, Núria
227	11-04-2003	Vallvé Navarro, Albert	305	10-11-2006	Pallejà Comas, Berta
228	11-04-2003	Teixell Navarro, M. Àngels	306	27-12-2006	Rossell Carol, Joan
231	11-04-2003	Ferrer Mulet, Lluís	307	27-12-2006	Ayala Font, Josep Maria
232	11-04-2003	Martorell Comes, M. Mercè	308	27-12-2006	Vilaplana Civit, Antoni
236	09-09-2003	Blay Gatell, Roser	309	27-12-2006	Merino Anton, Isabel
237	09-09-2003	Melero Lleixà, Loli	310	27-12-2006	Romeu Torres, Josep

311	27-12-2006	Domènech Vallvè, David	377	22-04-2010	Carreto Martín, Laura
312	27-12-2006	Aniorte Rione, Teresa	378	22-04-2010	Carreto Poveda, Manuel
313	27-12-2006	Hugueta Merelo, Jose Ramon	379	22-04-2010	Martín Puig, M. Elena
314	27-12-2006	Torné Reverté, Carme	380	06-05-2010	Domènech, Joan Antoni
315	27-12-2006	Marín Muñoz, Jaume	381	15-07-2010	Aleu Viñas, Ma Lourdes
316	27-12-2006	Escarre Ros, M. Antònia	382	24-02-2011	Sendra Vellvè, Jordi Miquel
317	27-12-2006	Adserias Pascual, Fèlix	383	24-02-2011	Solé Tomás, Teresa
318	27-12-2006	Rota Aleu, Rosaura	384	24-02-2011	Solé Tomás, Marina
319	27-12-2006	Sanchis Bernabeu, Miquel	385	10-11-2011	Ferrer Val, Josep-Francesc
320	27-12-2006	Sanchis Rota, Pau	386	10-11-2011	Plana Sole, Maria Cinta
321	01-02-2007	Torres Sabaté, Joan Andreu	387	10-11-2011	Nonell Torres, Pedro
322	01-02-2007	Parròquia de Sant Francesc	388	10-11-2011	Fernández García, Susana
323	01-02-2007	Ortiz de Paz, Pilar	389	24-05-2012	Rodríguez Moreno, Antonio
324	01-02-2007	Duch Pijuán, Maria Rosa	390	24-05-2012	Virgili Llauradó, M. Dolors
325	14-06-2007	Jimeno Villamana, Alberto	391	24-05-2012	Virgili Llauradó, M. Cinta
326	14-06-2007	Castellví Marín, Joan	392	21-06-2012	Arbeloa Rigau, M. Victòria
327	14-06-2007	Baches Pla, Carles	393	21-06-2012	Algueró Mora, Asunción
328	14-06-2007	Salvadó Urpí, Inés	394	01-09-2012	Rivelles Blanco, M. Teresa
329	14-06-2007	Ramon Mas, Míriam	395	27-09-2012	Uriarte Polo, David
330	14-06-2007	Amigó Garcés, Montse	396	27-09-2012	Alegret Ferré, Montserrat
331	14-06-2007	Rovira Queralt Ma. Lluïsa	397	27-09-2012	Uriarte Polo, Javier
332	14-06-2007	Mislata Mislata Robert	398	27-09-2012	Pérez Mármol, Juana
333	21-12-2007	Gabriel Garcia, Jordi	399	27-09-2012	Poy Arias, Guillermina
334	21-12-2007	Garcia Rodrigo, Pilar	400	22-11-2012	Cendra Terrado, Neus
335	28-03-2008	Romero, Michel	401	10-01-2013	Vives Ibáñez, Ignacio
336	28-03-2008	Sans Martí, Josep Maria	402	10-01-2013	Roca Girona, Montserrat
337	24-05-2012	Juárez Laiz, Visitación	403	18-01-2013	Gomis Barberà, Josep M.
338	26-09-2008	Comas Lou, Enric	404	31-01-2013	Sanet Jové, Josep M
339	26-09-2008	Pallejà Comas, Adrià	405	14-02-2013	Vendrell Aubach, Robert
340	26-09-2008	Espigó Sáez, Jordi	406	17-06-2013	Melero Lleixà, Jesús
341	26-09-2008	Viña Sabaté, Ma Isabel	407	17-06-2013	Cugat Vinyes, Maria del Mar
342	26-09-2008	Marrugat Casellas, Francisco	408	17-06-2013	Colmenarejo Romano, Ana Isabel
343	26-09-2008	Folch Ras, Jordi	409	17-06-2013	Gracia Colmenarejo, Anna
344	26-09-2008	Oldhamstead, Roger	410	17-06-2013	Mas Carceller, Quim
345	26-09-2008	Richardson, David	411	14-11-2013	Martín Brú, Angel
346	26-09-2008	Mas Carceller, Rosa	412	23-01-2014	Lomas González, Esther
347	18-12-2008	Casanelles Moix, Anton	413	24-01-2014	Álvarez Vega, F. Javier
348	07-01-2009	Baixauli Santos, Luis José	414	20-02-2014	Miralles Carrizosa, Encarna
349	07-01-2009	Blanco Sánchez, Mario	415	20-02-2014	Mas Carceller, Montse
350	07-01-2009	Roca Barberà, Remei	416	20-02-2014	Mas Carceller, Àngels
351	07-01-2009	De Novoa Barón, Ma Luisa	417	20-02-2014	Julià Panadès, Joaquim
352	05-02-2009	Galofré Capell, M Núria	418	24-02-2014	Brull Alabart, Josep M
353	05-02-2009	Galofré Capell, M Montserrat	419	24-02-2014	Folch Sabaté, Josefina
354	05-02-2009	Sans Ballart, Jordi	420	09-10-2014	Barriach Molas, Francesc
355	05-02-2009	Sans Twose, Marc	421	12-02-2015	Garachana Orodea, Petri
356	05-02-2009	Ortiz Giménez, Francesc	422	12-02-2015	Jiménez Buedo, Marisa
357	05-02-2009	Cerro Cortés, Elisabet	423	12-02-2015	Castell Gomà, Magí
358	18-02-2009	Casanelles Moix, Josep	424	12-02-2015	Pérez Sánchez, Rosa
359	18-02-2009	Miró Masvidal Rosa Maria	425	12-02-2015	García Escribano, Teresa
360	11-06-2009	Pallejà Cabré, Margarita	426	12-02-2015	Canals Solanes, Sara
361	11-06-2009	Cros Borràs, Aurora	427	19-02-2015	Masip Masip, Marius
362	11-06-2009	Veciana Alegre, M Cinta	428	19-02-2015	Martínez Peral, Montserrat
364	11-06-2009	Sánchez González, Blas Jesús	429	19-02-2015	Figueras Martorell, Maria
365	15-07-2009	Mateu Guarro, Josep	430	19-02-2015	Aymami Miralles, Salvador
366	01-12-2009	Navarro Comella, Josep	431	03-03-2015	Albina Chicote, M ^a Luisa
367	01-12-2009	Farré Valmaña, M. Carme	432	12-03-2015	Villaró Boix, M. Jesús
368	04-02-2010	Ibañez Luengo, Ana	433	10-03-2015	Ibañez Conesa, Gerard
369	04-02-2010	Ibañez Luengo, Alberto	434	08-05-2015	Tortosa Rodríguez, Carmen
370	04-02-2010	Ibañez Luengo, Carolina	435	21-05-2015	Montserrat Reverté, M ^a Teresa
371	04-02-2010	Vives Sanromà, Ignacio	436	03-06-2015	Gómez Calderón, José Maria
372	04-02-2010	Setién Arroita, Iratxe	437	09-06-2015	Andreu Prats, Josep Maria
373	04-02-2010	Cabré Farreny, Mercè	438	22-06-2015	Arbiol Sanchis, Maria Josefa
374	04-02-2010	Cabré Farreny, Rosa	439	01-10-2015	Capell Ribes, Mireia
375	18-03-2010	Bigorra Fernández, Rosa	440	01-10-2015	Rius Capell, Aina
376	08-03-2010	Fabregat Palau, Maria	441	12-01-2016	Redecillas Herrería, Sílvia

Pintura sobre tela amb el Martiri de sant Fructuós a l'Amfiteatre de Tarragona, atribuïda a Josep Juncosa (segle XVII)

Sofia Mata de la Cruz

Directora Museu Diocesà de Tarragona

Tot just fa cent anys, el dia 11 de novembre del 1915, ingressava al Museu Diocesà de Tarragona, com a donació de la parròquia de Sant Joan Baptista, una pintura a l'oli sobre tela amb la figura de sant Fructuós martiritzat a la foguera. En origen provenia de l'antic convent de caputxins de Tarragona i per les seves característiques s'ha considerat un esbós preparatori per al desaparegut retaule major del convent, que estava dedicat a sant Fructuós i els seus diaques Auguri i Eulogi. De dimensions més aviat reduïdes (140,5 x 75 x 2 cm), la tela representa sant Fructuós agenollat damunt dels tions encesos de la foguera, abillat amb la indumentària prelacial pròpia del segle XVII. La intensa expressió del rostre es veu reforçada per la postura dels braços, oberts i amb les mans aixecades. La seva figura es retalla sobre un fons neutre, en el qual destaquen la silueta de la ciutat de Tarragona i un àngel que davalla del cel, portador de la palma i la corona del martiri. En tractar-se d'un esbós, el pintor va fer una composició de línies ràpides, plenes de vigor i molt expressives, mentre que la gamma de colors està aplicada a manera de mostra. Tot plegat confereix a l'obra un aire «contemporani», llunyà dels acabats perfeccionistes propis de l'època. La representació segueix el text de la *Passio Fructuosi*, que relata el martiri dels tres sants el dia 21 de gener de l'any 259 a l'amfiteatre de Tarragona: «Quan s'hagueren consumit els lligams amb què els havien subjectat les mans, Fructuós, recordant el costum

que tenia durant la pregària divina, s'agenollà tot joïós i, segur de la resurrecció, pregava Déu amb les mans esteses, signe de la creu victoriosa del Senyor.»

Josep Juncosa, nascut a Cornudella del Montsant (Priorat) i mort a Ulldemolins (Priorat) el 1690, fou prevere i pintor. Membre de la nissaga artística dels Juncosa-Franquet, es va formar al taller pictòric familiar. Residia habitualment a Barcelona, on era beneficiat de la catedral. A la Ciutat Comtal va intervenir a l'església del convent de Santa Mònica, però la majoria dels seus treballs pertanyen a l'àmbit de Tarragona, on està documentat a la Selva del Camp (1669), al Palau Arquebisbal, al convent de caputxins i al convent de mercedaris de Tarragona, però, especialment, a la catedral de Tarragona. Va ser l'autor del retaule de la capella de Sant Lluc (1679), de part de la decoració pictòrica de la capella de la Puríssima Concepció (1680-1684), d'un retaule a la capella de Santa Tecla la Vella i del retaule de la capella de Sant Francesc, entre altres obres. Els treballs documentats del pintor ofereixen una tendència a les formes monumentals, un color que destaca per damunt del dibuix, amb una pinzellada solta i lliure, i unes composicions obertes i molt mogudes. Les figures es representen amb una gestualitat enèrgica i amb rostres molt expressius, molt proper a pintors italians del barroc com Luca Giordano.

ASSOCIACIÓ CULTURAL
SANT FRUCTUÓS